

*REGLES DE LES VOCALSES IO
OBERTES I TANCADES EN VALENCIÀ*

Les vocals *ei* *o*obertes i tancades en valencià

Proposta feta per l'Acadèmic En Voro López i Verdejo i aprovada per la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes.

Consideracions prèvies:

L'obertura de les vocals en valencià es deu, en la majoria dels casos i com a llengua neollatina que és, a la quantitat de les vocals llatines i a unes altres qüestions etimològiques, però hui també depén moltes voltes del context fonètic o sons veïns.

La *e* i la *o* poden ser obertes només en el cas de ser tòniques, la *e* i la *o* àtones no poden ser obertes (excepte *dèssset* i *dèneu*). Ací tractem de fer una regla d'un fenomen que està en evolució i no s'ha consolidat encara, com és l'obertura de vocals, de manera que en cada zona o dialecte es pot trobar en distint punt el procés.

L'obertura o tancament de les vocals és un fet fonètic que diferencia al valencià de les altres llengües romàniques veïnes com el castellà, el portugués, el francès, l'italià... i també el singularisa entre les llengües que formen part del seu diasistema occitanorromànic, com l'occità, el català o el mallorquí; per això és molt important marcar una norma o camí a seguir en esta qüestió, de manera que no es modifique la fonètica genuïna valenciana, influïda per la pressió que ve patint des de fa sigles del castellà i des de fa varies dècades del català.

S'han de fer tres advertències:

a.- Indiquem l'orige o etimologia llatina de les paraules de la següent manera: *lève*>*lleu* o *prětĭu*>*preu*, és dir, que la forma llatina *lève* evolucionà en valencià a *lleu*, o la forma llatina *prětĭu* evolucionà a *preu*.

b.- La tendència entre les persones més conscienciades o preocupades per la llengua és, davant d'un dubte o vacilació a l'hora de pronunciar una vocal oberta o tancada, obrir la vocal per ultracorrecció; este fet es deu, en molts casos, a un orige castellarparlant d'estes persones. També se sol interpretar que els neologismes, tecnicismes o cultismes s'han d'adaptar

al valencià obrint les vocals *e* i *o* tòniques que aquells contenen, en un intent de fer-los “més valencians”, quan en realitat han de seguir i generalment segueixen les mateixes regles que les paraules patrimonials.

c.- Es detecta una tendència a obrir la *e* i la *o* tòniques de les paraules esdrúixoles, tendència que s'accentua quan es tracta de tecnicismes, cultismes o neologismes (“*plètora, rèmora, ègloga, pècora, dèspota, època, dècada, pròstata, apòstata, holòmetro, acròbata, autòmata, ludòpata, cardiòpata, quilòmetro, cleptòmana...*” quan en valencià són tancades); el parlant natiu no sol dubtar davant de formes patrimonials, no obstant pot fer-ho en utilitzar estos neologismes o cultismes, pero per davant de la tendència, en un procés que no està consolidat encara en totes les zones ni entre tots els parlants i que presenta vacilacions, s'han de tindre en conte les regles següents:

1.- Regles de la *e* tònica tancada.

1.1.-Segons l'etimologia la *e* tònica tancada prové:

1.1.1.- D'una *Ē* llarga i *Ī* breu del llatí vulgar: *Domīnicu*>*Doménc*.

1.1.2.- De la fusió del diftong llatí *AI*, a on la *e* és el terme mig entre les dos vocals que el formen: *magis*>*mais*>*més*, *magistru*>*maistru*>*mestre*, *habeo*>*haio*>*he*. Este diftong també es pot formar per metàtesi: *mortariu*>*mortairu*>*morter*, *operariu*>*operairu*>*obrer*.

1.1.3.- De l'unió de la *e* en la *u* formant el diftong *eu*, quan la *u* procedix d'una labial llatina: *grave*>*greu*, *nive*>*neu*, *lève* >*lleu*.

1.1.4.- Per transformació d'una *A*, *I*, *O* en sílaba tònica seguida de palatal: *fascia*>*feix*, *apicūla*>*abella*, *cognoscēre*>*conéixer*.

1.2.-Segons el context fonètic trobem una *e* tònica tancada:

1.2.1.- Davant d'una consonant labial *m*, *p*, *b*, *f*, *v*: *rem*, *fem*, *llémena*, *membre*, *émbol*, *émfasis*, *temps*, *Salem*, *Jerusalem*, *Benimuslem*, *polistémon*, *cep*, *época*, *gapa*, *pebre*, *trisépal*, *febra*, *ceba*, *teléfon*, *radioteléfon*, *sinalefa*, *senefa*, *befa*, *chefla* (ferramenta), *acéfal*, *bicéfal*, *efer*, *éfeta*, *canéfora*, *éfor*, *chef*, *Nicéfor*, *Assuévar*, *Esteve*, *Parasceves*, *asséver*, *frévol*, *agrévol*, *benévol*, *malévol*, *rémora*...

Excepte: *Josep*, *Pep* (pero no *Pepa*), *eixemple*, *chèfla* (dialectalment *galta*), que són obertes.

1.2.2.- Davant d'una consonant dental *t*, *d*: *estret*, *pedra*, *fret*, *pétal*, *seda*, *net*, *lletra*, *setze*, *tretze*, *dieta*, *set*, *pétreu*, *Alginet*, *ret*, *caletre*, *edro*, *plètora*, *diedre*, *quiet*, *poeta*, *método*...

Excepte: *sèt* (numeral, a on la *e* és oberta per etimologia, del llatí *sĕpte*).

1.2.3.- Davant d'una consonant palatal: *feix, peix, Aleix, créixer, mareig, lleig, fege, mege, enveja, correja, llenya, clavell, senya, penya, orella, paella, clavell, cabell, flecha, mecha, epopeya, Pompeya...*

1.2.4.- Davant d'una consonant velar *c* [k], *g* [g]: *sec, plec, pleca, biblioteca, teca, hipoteca, suec, dimecres, egua, cego, negre, telégraf, radiotelégraf, pécora, égloga, década, Sueca...*

1.2.5.- Davant de *r* seguida de labial *m, b, p, v, f*: *ferm, erm, herba, serp, acerp, conserva, serf, esperma, asperm, eritroperm, hematerm, monosperm, estaferm, diatérman, intérpret, térbol, trébol, cérvol, hipérbole...*

1.2.6.- Davant de *r* seguida de velar: *alberc, verga, cércol...*

Excepte: *pèrgola* i la 1^a, 2^a i 3ª persona singular del present d'indicatiu del verb *perdre*: *perga, pergues, perga*, pero no en la conjugació dels altres verbs que acaben en *-ergar* com: *albergar, postergar, envergar, desenvergar...*

1.2.7.- Davant de *-r* final: *darrer, acer, picher, llumener, mer, ferrer, carrer...*

1.2.8.- Davant de *r* quan esta pertany a la sílaba següent i quan no du la *e* una altra consonant darrere, sent final de sílaba: *cera* (ce-ra), *pera* (pe-ra), *héroe, férreu, aéreu, etéreu...*

Excepte: *zero, clero*.

1.2.9.- Davant *s, ss, ç, c*: *res, pes, pressa, pèsol, peça, peces, esse, avespa, marquesa, princesa, festa, ginesta, cresta, molest, este, oest, est, sesta, gesta, gest, anapest, manifest, indigest, protesta, funest, Ernest, agrest, modest, honest, déspota, éster...*

Excepte: *pesta*<*pĕste*, *vesta*<*vĕste*, *tempesta*<*tempĕstas*, *testa*<*tĕsta*, *veça*, que per etimologia, per provindre d'una *ĕ* breu llatina, són obertes, les restant, a pesar de la gran tendència vulgar a obrir la *e* tònica, són tancades.

1.2.10.- Davant de *n*: *cadena, sent, cent, penja, pena, dent, ventre, dumenge, tenda, llengua, higiene, péntol, heterogéneu, génesis, paréntesis, gent, propens, defensa, ofensa, castrense, forense, sense...*

Excepte: *Vicent, Cento* (hipocorístic de *Vicent*), *Vicenta* i *gènere*, que per etimologia, per provindre d'una *ĕ* breu llatina, són obertes.

1.2.11.- En la terminació formada per *e* tònica més el grup consonàntic -*ndr*- dels verps de la tercera conjugació: *vendre, ofendre, entendre...* (pero no en els adjectius i substantius: *gendre, tendre, tendra, cendra, divendres, escolopendra*, que són en *e* oberta).

1.2.12.- En les paraules acabades en -*enç, -ença*: *Llorenç, Llorença, llenç, tinença, creença, llença, pertinença, coneixença, creixença, naixença, renaixença...* i les formes verbals *convenç, venç, convença, vença*.

1.2.13.- En hiat: *bellea, pobrea, riquea, Altea, bellees, riquees...*

1.2.14.- En posició final de paraula tota *e* tònica final és tancada en valencià: *ple, be, fe, té, café, alé, canapé, Salomé, puré també, eixiré, parlaré, conegué, digué, conté, vindré, vosté, qué, perquè, consumé...*

Excepte: *qüè, Novelè*.

També és sempre tancada la *e* tònica en posició final seguida de -s: *aragonés, canapés, congrés, adés, consumés, anglés, encés, purés, interés, marqués, obés, progrés, excés...*

1.2.15.- Formant diftonc en una *u* (*eu*) procedent d'una labial llatina *neula*<*něbŭla*, *breu*<*brěvis*, *beure*> *bĭbĕre*, *deure*<*debere*, *deute*<*dĕbĭtu...* o en uns atres casos com *deu* (deïtat), *solideu, feu*, (feudal), *veu, creu, meu, teu, seu* (possessiu) *euro, neu...*(excepte *peu, sèu* (lloc social), *dèu* (10), *preu*, que són obertes i procedixen de la vocalisació d'una consonant llatina -*d*-, -*c*-, -*ty*- i vocables no patrimonials com *trineu, troqueu, trofeu*). També és tancada la *e* del diftonc *eu* dels noms propis patrimonials usuals *Andreu, Tomeu* (reducció de *Bertomeu*), *Bernabeu* (de *Bernabé* influït per *Bertomeu*), *Mateu, Timoteu, Tadeu, Pompeu, Bertomeu i Romeu* (encara que estos tres últims presenten vacilació). Els noms propis d'introducció tardana i els poc usuals com *Eliseu, Perseu, Proteu, Basileu, Ireneu, Macabeu, Nereu, Tolomeu, Zaqueu...* tenen la *e* tònica oberta. És tancada la *e* del diftonc *eu* de totes formes verbals: *feu, desfeu, veu, canteu, excloeu, creus...*

2.- Regles de la *e* tònica oberta.

2.1.-Segons l'etimologia la *e* tònica oberta prové:

2.1.1.- D'una Ĕ breu llatina: *label*>*labĕllum*, *terra*>*tĕrra*, *sĕt*>*sĕpte*.

2.1.2.- D'una I llatina que s'obri en *e* en desaparèixer els sons posteriors a l'accent: *viride*>*vert*, *virgine*> *verge*.

2.1.3.- D'una E que s'obri en entrar en contacte en una *u* procedent de la vocalisació d'una consonant llatina *-d-*, *-c-*, *-ty-*, formant el diftong decreixent *eu* i sent la È breu en llatí vulgar: *pěde*>*peu*, *sěde*>*sèu*, *děce*>*dèu*, *prětŭ*>*preu*.

Excepte: *credere*>*creu*, *cruce*>*creu*.

2.1.4.- Els numerals *dèssset* i *dèneu* conserven en valencià la doble tonicitat etimològica i mantenen obertes les vocals de les primeres i les segones síl·labes.

2.2.-Segons el context fonètic trobem una *e* oberta:

2.2.1.- Quan la *e* és tònica i va seguida d'una *i* en la síl·laba següent, en independència de la seua etimologia llatina i encara que la síl·laba següent escomence per *m*, *p*, *b*, *f*, *v*: *tesis*, *tenis*, *ciència*, *gremi*, *elèctric*, *tècnic*, *valència* (química), *Suècia*, *èxit*, *geni*, *asèptic*, *premi*, *previ*, *epidèrmic*, *endèmic*, *comèdia*, *dèficit*, *cèntric*, *fermi*, *alèrgia*, *dèbil*, *apèndix*, *molèstia* (pero *molest* en *e* tancada), *centèsim*, *octogèsim*, *octaèdric*...

Excepte: *iglésia*, *sénia*, *Dénia*, *sépia*, *séquia*, *ténia*, *València*, *série*, *béstia*, *Xèrica*, *sério*, *séria*. El diftong *-ei-* es manté tancat: *lleï*, *rei*, *virrei*, *pleit*...

2.2.2.- Quan la *e* és tònica i va seguida d'una *u* en la síl·laba següent, en independència de la seua etimologia i encara que la síl·laba següent escomence per *m*, *p*, *b*, *f*, *v*: *crèdul*, *èmul*, *dècuple*, *rècua*, *mèdula*, *perpetu*, *pèrdua*, *cèdula*, *cèlula*, *espècul*, *tènue*, *ingenu*, *Hèrcules*

2.2.3.- Quan la *e* és tònica i va seguida de *r* més consonant que no siga labial *m*, *b*, *p*: *cert*, *divers*, *dispersa*, *merla*, *hivern*, *infern*, *eterna*, *fratern*, *patern*, *percha*, *alergen*, *perdre*, *perc* (1ª persona singular present indicatiu verp *perdre*), *alberc*, *convers*, *vers*, *cerç*, *vèrtola*, *vèrtebra*, *Albert*, *Berto* (hipocorístic d'Albert), *Adalbert*, *Robert*...

2.2.4.- Quan la *e* és tònica i va davant de *rr*: *guerra*, *serra*, *Anglaterra*, *ferro*, *verro*, *gerra*.

2.2.5.- Quan la *e* és tònica i va davant de *l*: *mel*, *pel*, *tel*, *tela*, *mustela*, *cel*, *gel*, *vela*, *empelt*, *canela*, *anhel*, *Elig*, *archipèlec*, *elm*, *fidel*. També és oberta en els noms propis, encara que per castellanisació la tendència és tancar-la en molts casos: *Manuel*, *Samuel*, *Nelo*, *Manuela*, *Nela*, *Estela*, *Petronela*,

Pamela, Marcel, Miquel, Quelo, Rafel, Felo, Isabel, Carmel, Raquel, Abel, Daniel, Ezequiel, Gabriel, Imelda, Gisela, Griselda, Ismael, Joel, Marcel, Penèlope, Telm, Zoel, Adelf...

Excepte: *armela/amela/ametla, ele* (lletra), *hotel, coronel, babel, Utiel, célebre, feltre*.

2.2.6.- Quan la *e* és tònica i va seguida dels grups consonàntics *-ct-*, *-cd-*, *-pt-*: *objecte, perfecte, correcta, insecte, recte, secta, anècdota, sinècdoque, excepte, inepte, inepta, precepte, recepta, adepte, concepte, provecte, Hèctor, èctasis...*

2.2.7.- Quan la *e* és tònica i va seguida de *x* [ks]: *èxtasis, nexa, text, pretext, sext, context, èxodo, inconex...*

2.2.8.- En la terminació formada per *e* tònica més el grup consonàntic *-ndr-* en adjectius i substantius: *tendre, tendre, gendre, cendra, divendres, escolopendra* (pero no en els verps de la tercera conjugació: *vendre, ofendre, entendre...* a on la *e* tònica és tancada).

3.- Regles de la *o* tònica tancada.

3.1.-Segons l'etimologia la *o* tancada prové:

3.1.1.- D'una *Ō* llarga llatina: *nepōte*>*nebot*, *pōma*>*poma*, *invidiōsus*>*envejós*, *lēctiōne*>*lliçó*, *sēniōre*>*senyor*, *tōtum*>*tot*, *rōbōre*>*roure* (arbre), *pyrōpus*>*pirop* (mineral), *vōta*>*boda*, *cōngru*>*congre*, *hyssōpum*>*hisop*, *cōngru*>*congre*.

Excepte: *sōle*>*sol*, en *o* oberta, encara que no és etimològica pero és general en valencià i clàssica, o *abdōmen*>*abdomen* i *fenomen*, *prolegomen...*

3.1.2.- D'una *Ū* breu llatina: *iūvēne*>*jove*, *lūpu*>*llop*, *pūlvīs*>*pols*, *gūla*>*gola*, *pūllu*>*poll*, *cūpru*>*coure* (metal), *pūtēu*>*pou*, *iūgu*>*jou*, *gūrqu*>*gorc*, *poda*, derivat de *podar*, del llatí *pūtare*, *fūrca*>*forca*, *porga*, derivat posverbal de *porgar*, del llatí *pūrgare*.

La pronunciació de *coure* (metal), *pou* i *jou* en *o* oberta no és etimològica ni general en valencià.

3.1.3.- D'una *U* llatina seguida de grups consonàntics: *turrīs*>*torre*, *mundus*>*món*, *tussīs*>*tos*, *muccus*>*moc*, *pulsus*>*pols* (glatit), *sulcus*>*solc*.

3.2.- Segons el context fonètic trobem una *o* tònica tancada:

3.2.1.- Quan una paraula és aguda i acaba en *-ó*, *-or*: *camió*, *cançó*, *coentor*, *dolor*, *millor*, *professor*, *amor*..

Excepte: *açò*, *això*, *allò*, *bo*, *rebò*, *çò*, *Melchor*, *dò* (regal), *resò*, *sò*, *to*, *semitò*, *tro* (atmosfèric), *retrò*, *tro* (cadira), *tor*, *or*, *cor*, *cor* (de cant), *tesor*, *mors/mor* (verp morir), *flor*, *plor*, *por* i el seu plural, derivats o composts que conserven la tonicitat en la *o*.

3.2.2.- Quan la *o* tònica va seguida de labial *b*, *m*, *p* (esta última sílaba en moltes excepcions): *copa*, *estopa*, *tropa*, *acróbata*, *discóbol*, *popa*, *sopa*, *cop*, *cobra* (serp), *glop*, *heliotrop*, *hisop*, *llop*, *pirop* (mineral), *chop*, *areópac*, *omóplat*, *dropo*, *guilopo*, *ópal*, *crisópal*, *cleptóman*, *melóman*, *biblióman*, *megalóman*, *autómata*, *elastómer*, *blastómer*, *termómetro*, *quilómetro*, *estómeç*, *gómfoçis*, *ludópata*, *cardiópata*, *sobre*, *nómada*, *cómodo*..

Excepte: *Beniopa*, *palop*, *miop*, *arrop*, *autostop*, *garlopa*, *escalop*, *òpera*, *obra*, *òbol*, *llòbrec*, *sobra* (del verp *sobrar*), *sòbres* (coses que sobren), *còbra* (del verp *cobrar*), *dòberman*, *aixarop*, *estrop*, *manyopla*, *sinople*, *abdomen*, *prolegomen*, *fenomen*... i *nom*, *prop*, *home* (a on la *o* oberta és etimològica, ya que prové d'una *o* breu llatina, *nom ne*, *prǒpǎ*, *hom ňe*); també és oberta la *o* tònica de les terminacions cultes *-òpodo*, *-òpolis*, *-òpili* i la *o* tònica davant del grup consonàntic *-pt-*: *coleòpter*.

4.- Regles de la *o* tònica oberta.

4.1.- Segons l'etimologia la *o* oberta prové:

4.1.1.- D'una *Ō* breu llatina: *rōta*>*roda*, *rōsa*>*rosa*, *cōr*>*cor*, *pōpŭlus*>*poble*, *sōcru*>*sogre*, *lōcu*>*lloc*, *prōpe*>*prop*, *nōmŭne*>*nom*, *pōrcu*>*porc*...

4.1.2.- D'una reducció del diftong llatí AU: *paucu*>*poc*, *causa*>*cosa*, *auru*>*or*, *paupĕre*>*pobre*, *gaudĭum*>*goig*, *thesauru*>*tesor*.

4.1.3.- Del contacte d'una *o* tònica en una *u*, formant el diftong decreixent *ou*, quan la *u* ve de la vocalisació d'una consonant o grup consonàntic llatí: *movere*>*moure*, *novem*>*nou*, *ovus*>*ou*, *bove*>*bou*, *cocere*>*còure* (cuinar).

4.1.4.- D'una *O* llatina que s'obri per compensació en desaparèixer sons posteriors a l'accent: *solutus*>*solt*.

4.2.- Segons el context fonètic trobem una *o* tònica oberta:

4.2.1.- Quan la *o* tònica va seguida d'una *i* en la sílaba següent, en independència de la seua etimologia llatina o vaja seguida de labial *b*, *p*, *m*: *olí*, *dimoni*, *Antoni*, *obvi*, *òbit*, *òbila*, *còpia*, *història*, *oci*, *òptim*, *llògic*, *glòria*, *còmic*, *còdic*, *prosòdia*, *odi*, *fòbia*, *aerofòbia*, *agorafòbia*, *octodòntit*...

Excepte: *nóvio*, *nóvia*.

4.2.2.- Quan la *o* tònica va seguida d'una *u* o un diftonc *eu* en la sílaba següent, en independència de la seua etimologia o vaja seguida de labial *b*, *p*, *m*: *lòbul*, *mòdul*, *glòbul*, *Aristòbul*, *monòcul*, *còpula*, *còmput*, *cònjuge*, *incòlume*, *idòneu*, *corpòreu*, *incorpòreu*, *arbòreu*, *estentòreu*, *cotiledòneu*, *erròneu*, *petròleu*.

4.2.3.- En el diftonc decreixent *ou* la *o* és oberta, en molts casos en independència de l'etimologia llatina: *bou*, *nou*, *renou*, *espermatozou*, *protozou*, *prou*, *moure*, *incloure*, *còure* (cuinar), *commoure*, *ploure*, *promoure*, *ròure* (rosegar), *somoure*, *mou*, *inclous*, *cou*, *commouen*, *plou*...

Excepte: *sou* (verb ser) i *pou*, *jou*, *tou*, *roure* (arbre), *coure* (metal) que, a pesar de la vacilació que es detecta des de l'època clàssica, l'obertura no és general en valencià i són tancades per etimologia *pŭtĕu*, *iŭgu*, *tōfu*, *rōbōre*, *cŭpru*.

4.2.4.- Quan la *o* tònica va seguida d'una consonant no labial *b*, *p*, *m*: *taronja*, *teòlec*, *odontoide*, *hipòdrom*, *agrònom*, *horòscop*, *teòsof*, *homòton*, *Benimodo*, *moda*, *bor*, *clor*, *flor*, *sol*, *aeròfon*, *micròfon*, *aeròfop*, *Monòver*, *Moncofa*, *fisòfor*, *oda*, *odre*, *esòfec*, *antropòfec*, *dolmen*, *amorf*, *Benijòfar*, *gallofa*, *estrofa*, *carchofa*, *Cristòfol*, *Tòfol* (hipocorístic de *Cristòfol*), *Tono*, *idiòtrof*, *alogen*, *alucinògena*, *gònada*, *solfa*, *atmòsfera*, *monòton*, *tòtem*, *pròcer*, *apòstol*, *pròrroga*, *orfe*, *moro*, *pròsper*, *Carlota*, *Crisòstom*, *Diògenes*, *Hermione*, *Isolda*, *Nofre*, *Onofre*, *Ot*, *Rodolf*..

Excepte en els casos citats en el punt 3.2.2.

També són excepcions *pròstata*, *mónada*, *apòstata*, *demora*, *coca*, *cóncau*, *cóncava*, *Córdova*, *bicóncau*, *cónclau*, *ona*, *mona*, *gòndola*, *pòlvora*, *gorga*, *pandorga*, *abròtan*, *hipopótam*, *botà*, *sota*, *soda*, *coda*... i les terminacions cultes *-ÓCRATA*, *-ÓLATRA*, *-ÓGRAF*, *-ÓFAN*, *-ÓFAC* (esta darrera terminació culta sol prendre la forma *-òfec* en valencià, seguint la tendència patrimonial marcada per paraules com, *nàufrec*, *archipèlec*...)

4.2.5.- Quan la *o* tònica va seguida dels grups consonàntics *-ct-*, *-pt-*: *docte*, *docta*, *autòcton*, *còctel*, *òctuple*, *heteròpter*, *helicòpter*, *himenòpter*, *dioptra*, *coleòpter*...

4.2.6.- En les terminacions o sufixos *-ol*, *-ola*, *-ot*, *-ota*: *Puçol*, *juliol*, *dol*, *espanyol*, *ababol*, *bunyol*, *cresol*, *fesol*, *sequiol*, *consol*, *andola*, *aureola*, *camisola*, *escola*, *corriola*, *fillola*, *Riola*, *Carola*, *Ermengol*, *Fabiola*, *Ferriol*, *Oriol*, *grandot*, *ninot*, *cabota*, *carota*, *bellota* ...

Excepte: *gola*, *farigola*, *hola*, *bola*, *carambola*, *cola*, *chabola* i els casos en que són en *o* tancada per etimologia: *bot* (recipient) < *būt̃te*, *bot* (de botar) < **bū-* *ttare*, *tot* < *tōtum*, *rot* < *rūptu*, *bota* < *būt̃te*, *nebot* < *nepōte*.

4.2.7.- Quan la *o* tònica va seguida de velar *-c*, *-g*: *oca*, *ocre*, *mediocre*, *aladroc*, *albercoc*, *barroc*, *lloc*, *bloc*, *fòc*, *floc*, *sòc* (calcer), *mòc* (verp moure) *toc*, *retoc*, *xaloc*, *groc*, *grogga*, *ogre*, *octògon*, *retrògrada*, *poc*, *renoc*, *broc*, *choc*, *bajoca*, *joca*, *tapioca*, *roca*, *lloca*, *còca* (nau), *coc* (carbó), *carioca*, *broca*, *Sòcrates*, *inocu*, *demagog*, *pedagoga*, *joc*, *heteròcrom*, *heteròcron*, *Roc*, *misògam*, *monògam*, *ornitògal*...

Excepte: *soc* (verp ser) *moc*, *blesmoc*, *boca*, *moca* (café), *moca* (medusa), *torcaboca*, *toca*, *foca*, *coca* (menjar), *foc* (de llum,) *Diocles*, *coco*, *baroco*.

4.2.8.- Quan la *o* tònica va seguida de *-r* o *-rt* (*-rd* en cas de paraules estrangeres), no sempre és oberta, ho és quan la *o* procedix d'una *ō* breu llatina, *mōrte* > *mort*, o d'una reducció del diftong llatí *au*, *auru* > *or*; este context fonètic és tan freqüent que s'ha convertit en tendència per lo que els estrangerismes s'adapten o pronuncien en *o* obert com *Ford* (llinage), *lord* (senyor).... i algunes paraules que per etimologia són en *o* tancada passen a ser generalment obertes com *cort*, del llatí vulgar *cōrte*.

No obstant, la *o* tònica és tancada, encara que vaja seguida de *-r* o *rt*, quan prové d'una *ō* llarga llatina, *mōra* (fruit), del llatí vulgar *mōra* o *roure* (arbre), del llatí *rōbōre*, també es tancada quan prové d'una *ū* breu llatina, *fūrca* > *forca*, *tūrdu* > *tort* (pardal), *sūrdu* > *sort* (que no sent), o d'una *u* llatina seguida de grups consonàntics, *turris* > *torre*, *mundu* > *món*, *tussis* > *tos*, *muccus* > *moc*, *pulsus* > *pols* (el del cor), *sulcus* > *solc*.